

Опромінений красою рідного слова

Петрові Бойку присвячується

Він, здається, й народився з палкою любов'ю до художнього слова, постійно плевав його в серці. Ця любов і проклала йому стежину до опанування секретів краси й сили саме рідного українського слова.

Микола КАГАРЛИЦЬКИЙ,
заслужений діяч мистецтв України,
член НСПУ, член НСТДУ

Петро Тодосьович Бойко з дитинства мав слабкий зір і тому світ навчився сприймати з поміччю звукового слова. По закінченні школи вступив до Львівського паливно-гірничого технікуму за покликком романтики та ще й тому, що там була найвища стипендія. Провчився два роки, опановуючи премудрості гірничої справи, але любов до слова не згасла. Часто відвідував театр імені Марії Заньковецької та Юного глядача.

Не дивно, що під час всесоюзного конкурсу художньої самодіяльності 1951 року, в якому взяв участь, попросив видатну співачку Валерію Володимирівну Барсову, голову журі, дозволити читати поезію рідною мовою. Вона не заперечила: “Читай, дорогою, этот язык нам давно знаком”. Винятковою чистотою дикції, благородним тембром м'якого шовкового голосу він завоював серед численних претендентів призове друге місце — йому заєскріла дикторська зірка і в пошуках щастя-долі подався до столиці.

Переїхавши до Києва, успішно закінчує гірничий технікум і 1953 року вступає до університету ім. Т. Г. Шевченка. Якось почув по радіо оголошення на заміщення посади диктора. Подався туди. Конкурс відбувався в три тури. У першому турі взяли участь 400 осіб, до другого туру пройшли два десятки, в третьому лишилося всього двоє. Переміг першкурсник Петро Бойко. Його запросили працювати диктором Українського радіо. Вчителі в нього були справжні, українські — диктори Андрій Євченко, Ніна Савицька, Олексій Ватуля, Ігор Мурашко. “Ігор Мурашко умів так передавати найтонші смислові, логічні й психологічні зв'язки між словами в реченні і між мовними тактами фрази, як ніхто не вмів робити досі”, — згадує Петро Тодосьович.

Набирався в них практичного досвіду і наполегливо працював над собою в позаробочий час, бо усвідомлював, що художнє слово в тобі не озветься, допоки ним не переймешся, допоки в тобі воно не запалахотить усіма барвами.

Петро Тодосьович ніколи не забуває своїх навчителів — Амвросія Бучму, Поліну Нятку, Дмитра Франька, цих дивовижних майстрів, які завоюють слухачів красою й могутньою силою слова. Серед видатних дикторів неперевершений майстер художнього слова Юрій Васильович Шумський, із всесоюзних — чарівник живого слова Дмитро Журавльов. У них учився, але їх не наслідував, бо мав власну звукову палітру — свій тембр, своє відчуття й звучання слова, нарешті, своє бачення й трактування слова, закладені батьками й матір'ю-природою. Його голос дуже гнучкий, тембрально насичений, багатий на відтінки, тони й півтони. Його приємно слухати, ним замилюєшся, йому довіряєш, бо він творить там свято, оскільки проникає в душу автора, текст якого озвучує.

1962 р. йому присвоєно звання заслуженого артиста України. Звідтоді була праця не тільки перед мікрофоном, а й на викладацьких кафедрах: виразне читання і культуру рідної мови викладав у педінституті і в університеті ім. Т. Г. Шевченка на факультетах філологічному та журналістичному.

Коли в Україні виник Рух за Незалежність, довелось Петрові Бойку шукати шляхи до душ і сердець слухачів. І диктор

вищої категорії став священником УПЦ Київського Патріархату. 24 серпня йому зателефонували з Руху і запропонували освятити прапор, що над Верховною Радою. Освячення було здійснено біля Святої Софії, а потім ходю до всі прибули на Майдан Незалежності, де він відслужив молитву. Звідти вирушили до Верховної Ради, за ними йшов заледве не весь Київ. По обіді депутати ухвалили “Декларацію про незалежність України”. На прохання архієпископа Володимира Романюка Петро Тодосьович відслужив подячний молебень.

Їздив до Канади здобувати теологічну освіту. На жаль, у Канаді виявили онкологію в оці і півтора місяця його опромінювали.

Повернувшись в Україну, продовжив працю на Українському радіо. Читаючи запропоновані йому матеріали, дійшов думки, що слід здійснити ще не виконану роботу: не були прочитані і покладені на музику не тільки всі поезії Шевченка, а й прозові твори і найпрекрасніший духовний документ Поета — “Дневник”.

У ці дні звучить “Щоденник” як вінець багаторічної праці Петра Тодосьовича з увічнення поетичної й прозової спадщини генія.

Він прочитав і за згодою керівництва українського радіо помітно поповнив фонди Національного радіо величезною кількістю творів українських класиків і сучасників довершеними інтерпретаціями, що слугимуть візирями для майбутніх поколінь читців. Та особливий його внесок у Шевченкіану. Майже весь “Кобзар” озвучив, дев'ять повістей російською мовою у перекладах Бориса Антоненка-Давидовича (“Наймичка”, “Варнак”), Микити Шумила (“Княгиня”, “Музыканти”), Івана Рябокляча (“Несчастный”), Івана Виргана (“Капитанша”), Леоніда Смілянського (“Близнецы”), Олексія Кундзіча (“Художник”), Степана Ковганюка (“Прогулка с удовольствием и не без морали”). Нині в інтерпретації Петра Тодосьовича звучить “Дневник” у довершеному перекладі Олександра Кониського. Звучить пристрасно, натхненно, як сповідь самого Тараса Григоровича Шевченка. Слухати цей цикл передач без хвилювання неможливо. Ними Петро Тодосьович розверзає душу геніального Кобзаря, передає його інтимні думки й переживання. Геніальне прочитання, суголосне думкам і настроєм самого Тараса Шевченка! Здається, якби Тарас Григорович раптом ожив і почув, як Петро Тодосьович молитовно читає його твори, він би перед читцем схилив голову в доземному уклоні і благословив його подвиг, бо він не читає Тараса Григоровича, а творить молитву. Геніальна Марія Костянтинівна Заньковецька щиро зізналася:

“Коли я виступала в ролі Галі, мені завжди здавалося, що я перебуваю в якомусь старовинному храмі. Коли я вимовляю слова, які великий наш батько вклав в уста своєї любимої героїні, — мені здається, що я молюсь... Таке ж почуття охоплює мене, коли мені доводиться виступати на вечорах, присвячених пам'яті Шевченка. Не читаю, а молюсь. Інакше не можу”.

Подібне священнодійство творить і Петро Бойко — не читає Шевченка, а молиться! Дивовижний майстер слова, пси-

Фото студії “Master Vox Records”

хологічно наснажений, переконливий. Зовні ніби й спокійний, не крикливий, а внутрішньо наснажений, тембрально багатий. Так він прочитав майже всього Шевченка — вірші, поеми, прозові твори. Хто ще з талановитих майстрів художнього слова на подібний подвиг зважився?! Національне радіо збагнуло художню та емоційну силу цих прочитань і всю Шевченкіану, пропущену через розум і серце майстра, записало до фондів Національного радіо. Щире спасибі керівництву радіо!

Останнім часом у його інтерпретації звучить “Щоденник”. Звучить як інтимний заповіт Генія нашадкам. Він ще ніколи й ніде повністю не озвучувався. Слухаєш ці сторінки “Щоденника” і таке враження, що з тобою ніби він ось тут поруч і повідує своє найзаповітніше. Така магічна сила голосу Петра Тодосьовича! Якось він запитав мене: “Чи потрібно це народові?” і я сказав: “Доконечно потрібно! Як катарсис! Шевченко як ніколи актуальний і потрібен для наснаги, для боротьби зі страшною владою!”

Петро Тодосьович не лише палкий патріот, а й невтомний громадський діяч, пропагандист українського слова. Він із першого й до останнього дня був учасником знаменного походу з Києва до Петербурга й назад — “Останнім шляхом Кобзаря” з нагоди 130-річчя повернення праху генія в Україну і перепоховання в Каневі на Чернечій горі, де він знайшов вічний спочинок. Цей похід духовно очолював і йшов попереду отець Петро Бойко. Значну дорогу того походу хворими ногами пройшов і я, звідав і на собі магію його слова, відчув, як Петро Тодосьович-пастор молитвами і ширими проповідями, літнями надихав учасників походу і місцевих мешканців, повз села яких ми проходили, закликаючи народ до любові й злагоди, благав не боятися перешкод, які чинили місцеві чиновники на путі, страхаючи Шевченком.

Не говорив — священнодіяв отець Петро у Керелівській церкві, яку освятив. “Я щасливий, що після витопту комуністичними копитами релігії та Христової віри в Керелівці юридично відновив церковну громаду”, — радіє Петро Тодосьович.

Одне слово, роль Петра Бойка у вічності Кобзаря величезна, непроминуша і давно вже заслуговує гідного державного пошанування званням народного артиста України, відзначенням святою Шевченківською премією, іншими почесними відзнаками! Скромний, правдолюбивий, він зник чесно трудитися, бо має в серці святе — рідне слово, якому вірно служить усе своє свідоме творче життя.

Цьогорічна Національна премія імені Тараса Шевченка, на жаль, оминула його, а її він найбільше, і то давно вже, заслуговує!

Пошли, Боже, ще довго-довго звучання голосу Петра Бойка в українському ефірі! Він потрібен для пробудження й очищення від скверни душ нашого народу!

Шевченкіана Володимира Гнатюка

Остап ЧЕРЕМШИНСЬКИЙ,
засновник і директор Етнографічно-меморіального музею Володимира Гнатюка, заслужений працівник культури України, член НСКУ;
Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА,
співзасновниця і старший науковий співробітник Велеснівського етнографічно-меморіального музею Володимира Гнатюка, член НСКУ, НСЖУ

Геній Тараса Шевченка все життя супроводжував Володимира Гнатюка. Ще маленьким він дізнався про нашого великого оспівувача України та поневоленого народу, бо батько був свідомим, єдиний передплачував у Велесневі газету, читав книжки, а малий Володимир все уважно слухав і запам'ятовував.

Найвеличчіша книга Тараса Шевченка “Кобзар” прийшла в Галичину ще за життя її автора. Навчаючись у львівському університеті, Володимир Гнатюк читав у бібліотеці Наукового Товариства імені Шевченка “Кобзарь” Тараса Шевченка (С.-Петербург, 1840. — 114 с. Тип. Е. Фишера) та останнє прижиттєве видання “Кобзарь” Тараса Шевченка (С. Петербург, 1860. — 245 с.; 1 іл. (пртр. Т. Шевченка) мал. М. Микешина). — Друк. П. Куліша; Кошт. П. Семеренка).

Від 20-х років ХХ століття автограф рукопису до поеми “Єретик” (Ян Гус), присвячений Павлу Йосифу Шафаріку, який зберігався у власному архіві Володимира Гнатюка, а з 1964 року — в Літературно-меморіальному музеї Івана Франка у Львові, фотокопія котрого експонується в експозиції першої кімнати оселі вченого. 1863 року його прислав до Львова друг поета Василь Білозерський.

У власній книгозбірні вченого збереглося кілька чисел щорічника “Правда” з публікаціями творів Шевченка та про нього.

В особистому архіві Володимира Гнатюка зберігалися оригінали двох світлин Тараса Шевченка за 1859 рік та за 1860 чи 1861 рік.

Майже 40 років вінчав Кобзареву могилу високий білий чавунний хрест. Він нагадував усім про невмирущість любові й високого людського духу. Цей хрест був встановлений на могилі Тараса Шевченка 1884 року з нагоди 70-річчя від дня його народження. Така світлина могили Тараса Шевченка з цим білим чавунним хрестом на ній, а також світлина з видом могили поета та інтер'єрами першого музею Тараса Шевченка на Чернечій горі, 100-літня листівка з автопортретом молодого Тараса Шевченка, випущена у Львові 1914 року до 100-річчя від дня його народження, яку розповсюджували, а кошти від цього йшли на пам'ятник, який мали відкривати на початку ХХ століття, а відкрили в кінці віку, котрі були в архіві вченого.

Також “Малий Кобзар: Учтієся, брати мої!..” (Кременець, 1922. — 32 с; 1 л. портр. — Вид-во Повітового союзу кооператорів на Волині, “Маленький Кобзар” (Київ: “Відродження”, 1918. — 32 с.) та “Малий Кобзар: Вибір для дітей з образками” (Львів: “Світ дитини”, 1923. — 63 с.) були у власній книгозбірні нашого земляка.

Усі ці унікальні експонати є в експозиції першої кімнати господи вченого у її розділі “Тарас Шевченко і Тернопільщина” уже 45 років.